

SMERTESKOLE - EN MEDICINSK
TEKNOLOGIVURDERING
Sammenfatning

2006

Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering

SMERTESKOLE - EN MEDICINSK TEKNOLOGIVURDERING

Sammenfatning

Susanne Samuelsen¹, Ryan Hansen¹, Søren Frölich¹, Anita Svendsen¹, Bitten Kloster¹

1. Tværfagligt Smertecenter, Amtssygehuset i Herlev

Smerteskole – en medicinsk teknologivurdering

© Sundhedsstyrelsen, Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering

URL: <http://www.sst.dk>

Emneord: Smarter, smerteskole, patientskole, patientundervisning, psykoedukativ gruppebehandling, MTV, medicinsk teknologivurdering

Sprog: Dansk med engelsk resume

Format: pdf

Version: 1,0

Versionsdato: 23. januar 2006

Udgivet af: Sundhedsstyrelsen, 2006

Kategori: Rådgivning

Design: Sundhedsstyrelsen og 1508 A/S

Layout: P.J. Schmidt Grafisk produktion

Elektronisk ISBN: 87-7676-266-1

Elektronisk ISSN: 1601-586X

Denne rapport citeres således:

Samuelson S, Hansen R, Frölich S, Svendsen A, Kloster B

Smerteskole – en medicinsk teknologivurdering

København: Sundhedsstyrelsen, Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering, 2006

Medicinsk Teknologivurdering – puljeprojekter 2006; 6(3)

Serietitel: Medicinsk Teknologivurdering – puljeprojekter

Serieredaktion: Finn Børlum Kristensen, Mogens Hørder, Leiv Bakketeig

Serieredaktionssekretær: Stig Ejdrup Andersen

For yderligere oplysninger rettes henvendelse til:

Sundhedsstyrelsen

Center for Evaluering og MTV

Islands Brygge 67

2300 København S

Tlf. 72 22 74 00

E-mail: cemtv@sst.dk

Hjemmeside: www.cemtv.dk

Rapporten kan downloades fra www.sst.dk eller fra www.cemtv.dk under publikationer

Forord

Kroniske smerter er et livsvilkår for mange mennesker, da 16-20% af den voksne danske befolkning har kroniske smerter. En mulig hjælp til disse patienter er at tilbyde smerteskoler, som har til hensigt at hjælpe patienterne med at acceptere deres smerte og deraf følgende funktionstab samt at give patienterne hensigtsmæssige redskaber til at opnå en bedre livskvalitet.

Nærværende MTV-rapport belyser konsekvenserne af at indføre smerteskole på Tværfagligt Smertecenter, Amtssygehuset i Herlev, men belyser ligeledes anvendelsen af smerteskoler i et bredere perspektiv. Hermed kan rapporten indgå i beslutningsgrundlagene for andre, som overvejer at indføre smerteskoler til kroniske smertepatienter.

Fremstillingen i denne rapport er baseret på en systematisk litteraturgennemgang af randomiserede undersøgelser af gruppebehandling af patienter med kronisk non-maligne smerter, på et studie af smerteskolens effekt på Tværfagligt Smertecenter, Herlev samt på patientrelaterede, organisatoriske og økonomiske data ligeledes fra Tværfagligt Smertecenter, Herlev.

I 2000 blev projektet støttet af puljemidler fra Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering (CEMTV). Tilskuddet blev givet til Amtssygehuset i Herlev, hvor Susanne Samuelsen har fungeret som projektleder.

Rapporten udgives i CEMTVs serie »Medicinsk teknologivurdering – puljeprojekter«, hvilket forudsætter, at rapporten har gennemgået eksternt peer-review hos relevante eksperter.

Målgruppen for rapporten er politiske, administrative og faglige beslutningstagere på lokalt niveau, som skal tage stilling til anvendelsen af smerteskoler i behandlingen af kroniske smertepatienter.

*Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering
Februar 2006*

*Finn Børlum Kristensen
Centerchef*

Den følgende sammenfatning er baseret på rapporten »Smerteskole – en medicinsk teknologivurdering«. Rapporten kan læses på www.cemtv.dk under publikationer. Herfra kan også nærværende sammenfatning downloades.

1 Sammenfatning

Baggrund

Kroniske smerter er i dag et livsvilkår for mange mennesker. I følge en dansk epidemiologisk undersøgelse fra 2003* har 16-20% af den voksne danske befolkning kroniske smerter. Hos den enkelte er den kroniske smerte ofte statisk i intensitet og helbredelsesraten er ca. 5-7% pr. år. På Tværfagligt Smertecenter, Amtssygehuset i Herlev har man i en årrække tilbudt patienter med kroniske non-maligne smerter gruppebehandling (kaldet Smerteskole). Hensigten hermed er at hjælpe patienterne med at acceptere deres kroniske smerter og deraf følgende funktionstab samt give dem hensigtsmæssige redskaber for at opnå en bedre helbredsrelateret livskvalitet.

Formålet med den medicinske teknologivurdering af Smerteskolen er at frembringe et dokumenteret beslutningsgrundlag vedrørende behandlingsformen på Tværfagligt Smertecenter og dens spredning/ implementering til tilsvarende behandlingsenheder og til primær sektor. Fokus er effekten af Smerteskole på patienternes helbredsrelaterede livskvalitet, patienternes vurdering af betydningen af Smerteskole, patienternes forbrug af Sundhedsvæsnet i 8 måneder efter deltagelse på Smerteskole, interventionsomkostninger og samfundsøkonomiske omkostninger ved behandlingen og som følge deraf samt organisatoriske forudsætninger og konsekvenser ved gennemførelse af behandlingen og dens spredning.

Metode

Der blev foretaget en systematisk litteraturgennemgang af randomiserede undersøgelser af gruppebehandling indeholdende kognitiv adfærdsterapi af patienter med kroniske non-maligne smerter. Data vedrørende effekten af Smerteskole på patienternes helbredsrelaterede livskvalitet blev indhentet ved et klinisk randomiseret overkrydsningsforsøg med 160 patienter inkluderet. Spørgeskemaet SF-36 (Medical Outcomes Study Short Form 36 Health Survey) blev anvendt. Data vedrørende patienternes vurdering af behandlingen blev indsamlet ved hjælp af en kvalitativ interviewundersøgelse af udvalgte patienter fra det randomiserede forsøg. Data vedrørende patienternes forbrug af sundhedsvæsnet blev udtrukket fra Herlev hospitals GS-Open system og Københavns Amts register over sygesikringsydelse, disse blev analyseret ved en omkostningsminimeringsanalyse. Endelig blev det organisatoriske aspekt belyst ved en teoretisk analyse af teknologiens endogene relation til organisationen.

Resultater

Litteraturgennemgang

Tillægges gruppebehandling til den multidisciplinære behandling forlænges effekten af grundbehandlingen. Evidensen for gruppebehandlingens selvstændige effekt oven i en individuel tværfaglig behandling er svag. Intensiv behandling inkluderende fysisk rehabilitering er mest effektiv. Der findes ikke en dokumenteret optimal behandlingstidspunkt.

Klinisk randomiseret forsøg

Tværfaglig individuel smertebehandling har en signifikant positiv effekt på patienternes helbredsrelaterede livskvalitet. Tillægges en Smerteskole til denne behandling ser det ud til, at Smerteskolen er med til at fastholde effekten i mindst 6 måneder. Undersøgelsen kan ikke påvise en selvstændig effekt af Smerteskole på patienternes helbredsrelaterede livskvalitet målt ved SF-36.

Interviewundersøgelse

Patienterne tillægger gruppebehandlingen stor betydning. Smerteskolen er medvirkende til, at de i højere grad forstår kompleksiteten i den kroniske smerte, at de i mindre grad søger nye behandlinger, og at de lærer at leve med smerten.

Organisationsanalyse

Smerteskolen er en endogen teknologi, idet den løbende udsættes for kvalitative forandringer. Teknologiens historie har samtidig indflydelse på den tværfaglige individuelle behandling. Denne gensi-

dige påvirkning skyldes personalets mangeårige erfaring med patientgruppen, læring af diskussioner med patienter og pårørende på Smerteskolen, supervision samt et langvarigt teamwork ud fra en fælles forståelsesramme og værdigrundlag i en (lille) afgrænset enhed.

Økonomisk analyse

Smerteskolen er et behandlingstilbud, der driftsøkonomisk koster Tværfagligt Smertecenter 1.476 kr. pr. patient, som deltager i behandlingen. Inddrages en omkostningsminimeringsanalyse ses det, at Smerteskolen ikke er medvirkende til at patienterne mindsker deres forbrug af ydelser i sundhedsvæsenet, når gruppen af deltagere i Smerteskole sammenlignes med den gruppe, som står på venteliste til Smerteskole. Tværtimod udgør Smerteskolen en samfundsøkonomisk meromkostning på 2.381 kr. pr. patient. Den økonomiske analyse kan samlet set ikke pege på hverken drifts- eller samfundsøkonomiske incitamenter for at opretholde Smerteskolen som en del af behandlingen på Tværfagligt Smertecenter.

Konklusion

De samlede resultater peger i flere retninger. Det er i høj grad usikkert, om behandlingsformen Smerteskole har en selvstændig effekt på patienternes helbredsrelaterede livskvalitet målt ved SF-36 og på deres forbrug af sundhedsvæsenet. På den anden side fastholder gruppebehandlingen effekten af den individuelle behandling i mindst 6 måneder. Patienterne udtrykker, at Smerteskolen er medvirkende til, at de i højere grad forstår og erkender deres kroniske smertetilstand, hvilket har betydning for deres håndtering af smerterne i hverdagen. Og personalet tillægger Smerteskolen værdi i relation til optimering af deres kompetence og viden om patientgruppen og behandlingen deraf.

Ovenstående tilskynder projektgruppen til at anbefale, at ledelsen og personalet grundigt diskuterer Smerteskolens bevarelse i sin nuværende form på Tværfagligt Smertecenter. Samtidig mener vi, at Tværfagligt Smertecenter nøje bør overveje at tillægge et målrettet fysisk træningsprogram til Smerteskolen, hvis denne opretholdes. Målet hermed er at opnå en effekt på patienternes helbredsrelaterede livskvalitet af gruppeinterventionen ud over effekten af selve den individuelle behandling.

Vi vil endvidere anbefale, at nye og eksisterende tværfaglige behandlingenheder uden standardiseret psykoedukation ikke umiddelbart indfører en sådan gruppebehandling, før effekten heraf er bedre dokumenteret.

Vi vil ikke anbefale, at Smerteskolen spredes til primær sektor, da vi ikke har påvist en isoleret effekt af Smerteskole. Spredning er endvidere vanskeliggjort af teknologiens afhængighed af organisationen og dens kontekst. Intentioner om indførelse af sammenlignelige psykoedukative gruppebehandlinger i den primære sektor og socialsektoren bør derfor ikke udføres, med mindre der først iværksættes interventionsstudier med tydeligt definerede effektmål.

*Eriksen J, Jensen MK, Sjøgren P, Ekholm O, Rasmussen NK. Epidemiology of chronic non-malignant pain in Denmark. Pain 2003; 106:221-228.

Smerteskole er en gruppebehandling af patienter med kroniske non-maligne smerter. Hensigten er at hjælpe patienterne med at acceptere deres kroniske smerter og deraf følgende funktionstab.

Resultaterne af denne medicinske teknologivurdering peger i flere retninger. Det er usikkert, om smerteskole har en selvstændig effekt på patienternes helbredsrelaterede livskvalitet, men gruppebehandlingen fastholder effekten af den individuelle behandling i mindst seks måneder.

Samtidig udtrykker patienterne, at gruppebehandlingen medvirker til, at de i højere grad forstår og erkender deres kroniske smertetilstand, hvilket har betydning for deres håndtering af smerterne i hverdagen.

www.sst.dk

Sundhedsstyrelsen
Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering
Islands Brygge 67
2300 København S
Telefon 72 22 74 00
Telefax 72 22 74 11

cemtv@sst.dk